

INTEGRATED REPORTING AS AN INNOVATIVE APPROACH TO PRESENTING THE BUSINESS MODEL

Petya Yordanova-Dinova

University of Food Technologies – Plovdiv, Bulgaria, petia1222@abv.bg

Abstract: The current paper examines and analyzes the theoretical and methodological approaches related to accounting for the sustainable development of businesses as an innovative approach to presenting the business model of the enterprises. The goal is to present an innovative concept of integrated reporting that is closely linked to the corporate transparency and sustainability of the business model. The term “integrated reporting” is understood as a process, resulting in an integrating report. The integrated report is a means of informing how strategy, management, results and prospects for an enterprise lead to value creation in the short, medium and long term. The integrated accountability model enables the integration of different types of accountability into a single whole, which fully discloses not only the financial and economic activity of economic subjects, but also presents data on the results of their environmental and social targeting. In the conditions of globalization and aggressive competition, there is an objective need for integrated information on the overall performance of the enterprise to meet the needs of a broad stakeholder group. The integrated reporting increases the investment attractiveness and competitiveness of the business model and has a positive impact on its capitalization. The integrated reporting permits to the businesses to demonstrate how they create value through the effective use of all types of capital (financial, manufacturing, intellectual, human, social and natural) to ensure their sustainable development. Integrated accountability provides a new model of corporate accountability, which is based on the concept of integrated thinking, which implies a relationship between several types of accountability: financial, management, environmental and social. It is characterized by a general orientation towards compression, strategic focus and outlining future prospects. The integrated report differs from other reports in that it presents interconnected data on individual types of capital and the ability of the business model to create sustainable value for financial capital providers, who are also its main target group. In recent years, various new theoretical areas in management (corporate social responsibility, sustainable development, stakeholder theory, value theory, etc.) have evolved and implemented, among them is the concept of integrated reporting, which has introduced an innovative methodology for presenting data and analyzing the evolution of the business model, influenced by factors of the business environment.

Keywords: integrated reporting, integrated report, business model, sustainable development

ИНТЕГРИРАНОТО ОТЧИТАНЕ КАТО ИНОВАТИВЕН ПОДХОД ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ НА БИЗНЕС МОДЕЛА

Петя Йорданова-Динова

Университет по хранителни технологии – Пловдив, България, petia1222@abv.bg

Резюме: В настоящия доклад са разгледани и анализирани теоретико-методичните подходи, свързани с отчитането на устойчивото развитие на стопанските субекти като иновативен подход за представяне на бизнес модела им. Целта е да представи иновативната концепция за интегрираното отчитане, която е тясно свързана с корпоративната прозрачност и устойчивост на бизнес модела. Под интегрирано отчитане се разбира процес, резултат от който е интегрираният отчет. Интегрираният отчет е средство за информиране как стратегията, мениджмънта, резултатите и перспективите пред предприятието водят до създаване на стойност в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен период. Моделът на интегрирана отчетност дава възможност да се обединят различни видове отчетност в единно цяло, което да разкрива не само финансово-икономическата дейност на стопанските субекти, но и да представи данни за резултатите от тяхната екологична и социална насоченост. В условията на глобализация и агресивна конкуренция се създаде обективна необходимост от интегрирана информация за цялостното представяне на предприятието, която да удовлетворява потребностите на широка група заинтересовани лица. Интегрираната отчетност повишава инвестиционната привлекателност и конкурентоспособност на бизнес модела и влияе положително върху капитализацията му. Тя позволява на предприятията да покажат как създават стойност чрез ефективното използване на всички видове капитали (финансов, производствен, интелектуален, човешки, социален и природен), която да обезпечи устойчивото им развитие. Интегрираната отчетност дава нов модел на

корпоративна отчетност, в основата на който стои концепцията за интегрирано мислене, което предполага взаимовръзка между няколко вида отчетност: финансова, управленска, екологична и социална. Характеризира се с обща ориентация към компресия, стратегически фокус и очертаване на бъдещи перспективи. Интегрираният отчет се отличава от останалите отчети, тъй като представя взаимобвързано данните за отделните видове капитали и способността на бизнес модела да създава устойчива стойност за доставчиците на финансов капитал, които са и основната му целева група. През последните години се развиха и внедриха различни нови теоретични направления в мениджмънта (корпоративна социална отговорност, устойчиво развитие, теория на стейкхолдърите, теория за стойността и др.), сред които е и концепцията за интегрирано отчитане, която внедри иновативна методология за представяне на данни и анализ на еволюцията на бизнес модела, под влияние на факторите на бизнес средата.

Ключови думи: интегрирана отчетност, интегриран отчет, бизнес модел, устойчиво развитие

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Интегрираното отчитане прилага принципи и концепции, които са насочени към повишаване на кохезията и ефективността на процеса на отчитане и възприемане на „интегрираното мислене“⁷⁵. То подобрява качеството на информацията, достъпна за доставчиците на финансов капитал и позволява неговото ефективно и продуктивно разпределение. Фокусът на интегрираното отчитане е върху създаването от всички капитали стойност и по този начин допринася за финансово по-стабилна глобална икономика⁷⁶. Интегрираната отчетност е нов вид отчетност на компанията, обединяваща разнообразни данни от финансовия и управленския ѝ отчет⁷⁷. Резултатът от интегрираното отчитане е интегрирания отчет. Интегрираният отчет е средство за информиране как стратегията, мениджмънта, резултатите и перспективите пред предприятието водят до създаване на стойност в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен период. Моделът на интегрирана отчетност дава възможност да се обединят различни видове отчетност в единно цяло, което позволява да се разкрие не само финансово-икономическата дейност на стопанските субекти, но и да се представят данни за резултатите от тяхната екологична и социална насоченост. Интегрираният отчет се отличава от останалите отчети, тъй като дава взаимобвързана информация за отделните видове капитали и начина, по който бизнес моделът създава устойчива стойност за доставчиците на финансов капитал, които са и основната му целева група. Той повишава информационната прозрачност и откритост на компанията, което увеличава нейната инвестиционна привлекателност⁷⁸.

2. ИНТЕГРИРАНОТО ОТЧИТАНЕ – ИНОВАТИВЕН ПОДХОД ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ НА БИЗНЕС МОДЕЛА

През последните години се развиха и внедриха различни нови теоретични направления в мениджмънта (корпоративна социална отговорност, устойчиво развитие, теория на стейкхолдърите, теория за стойността и др.), сред които е и концепцията за интегрирано отчитане, която внедри иновативна методология за представяне на данни и анализ на еволюцията на бизнес модела, под влияние на факторите на бизнес средата. В условията на глобализация и агресивна конкуренция се създаде обективна необходимост от интегрирана информация за цялостното представяне на предприятието, която да удовлетворява потребностите на широка група заинтересовани лица. Според Рамката⁷⁹, публикувана през 2013 г. от Международния съвет за интегрирана отчетност (МСИО), целите на интегрираната отчетност са:

- ✓ подобряване качеството на информацията за доставчиците на финансовия капитал, за да се даде възможност за по-ефективни разпределения на капитала;
- ✓ насърчаване на по-сплотен и ефективен подход към корпоративна отчетност, който се основава на пълния набор от фактори, влияещи върху способността на организацията да създава стойност във времето;

⁷⁵ Глушко, Д.А. (2018). Тенденции развития и внедрения интегрированной отчетности Российской Федерации. Международный бухгалтерский учет, 21(1), с. 45-51.

⁷⁶ <https://integratedreporting.org/resource/international-ir-framework/>

⁷⁷ Кондрашова, О.Р. (2018). Интегрированная отчетность в системе управленческого учета. Международный бухгалтерский учет, 21(1), с. 17-29, <https://cyberleninka.ru/article/n/integrirovannaya-otchetnost-v-sisteme-upravlencheskogo-ucheta/viewer>

⁷⁸ Шевелев, А.Е., О.М. Андреева (2018). Интегрированный отчет как инструмент повышения корпоративной прозрачности строительной организации. Вестник ЮУрГУ, 12(1), с. 116-124, DOI:10.14529/em180114.

⁷⁹ https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2015/03/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK.docx_en-US_ru-RU.pdf

- ✓ подобряване на отговорността, базирана на широка база от капитали (финансови, производствени, интелектуални, човешки, социални и природни) и насърчаване на разбирането на техните взаимозависимости;
- ✓ подкрепа на интегрирано мислене, вземане на решения и действия, които се фокусират върху създаването на стойност в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план.

Всички тези цели се постигат чрез съставяне на интегриран отчет (IR-Integrated Report), който обединява финансова и нефинансова информация за това как стратегията, управлението, представянето и перспективите, в контекста на външната среда, водят до създаването на стойност в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен период. Мнението на А. Стоянов⁸⁰ е, че интегрираното отчитане е отговор на множеството критики, отправяни към корпоративните отчети, в частност доколкото в тях е оповестена цялата необходима на външните потребители информация за вземане на рационални икономически решения. Ядрото на интегрирания отчет е финансовият отчет. Според А. Вейсел⁸¹, критериите, по които се различават финансовия и интегрирания отчет са представени в следващата таблица.

Таблица 1. Финансов отчет и интегриран отчет

Критерии	Финансов отчет	Интегриран отчет
1. Информация	Съдържа финансова информация	Съдържа финансова и нефинансова информация
2. Ориентация във времето	Ориентиран към миналото	Ориентиран към миналото и бъдещето
3. Фокус	Краткосрочен	Краткосрочен, средносрочен и дългосрочен
4. Потребители	Инвеститори, заемодатели и други кредитори	Всички заинтересовани страни
5. Рамка	Международни стандарти за финансова отчетност (МСФО) или други счетоводни стандарти	Международна рамка за интегрирана отчетност
6. Организация, която издава рамката	Съвет по Международни счетоводни стандарти или национален орган	Международен съвет за интегрирана отчетност

Източник: Вейсел, А. (2018) Одиторски ангажименти за изразяване на сигурност относно интегрирани отчети. ИК „АТЛ-50“, С., ISBN 978-619-7191-29-6, с. 27.

Интегрираната отчетност има свои фундаментални концепции и принципи. Концептуалният подход към формирането на интегрираната отчетност предполага разработването на комплекс от ключови положения, определящи общата архитектура за нейното изграждане. В Международните стандарти за интегрирана отчетност⁸² са застъпени три фундаментални концепции:

- А. Създаване на стойности за организацията и за заинтересованите страни;
- Б. Капитали;
- В. Процес на създаване на стойност.

Разглеждайки отделните концепции, И.П. Курочкина⁸³ отбелязва, че първата концепция (А) се основава на предположението за двуспектното проявление на създаваната стойността. Първият аспект – стойността, създавана за самата организация чрез инвестиционното отдаване и резултата от дейността. Вторият аспект – стойността, която се формира за заинтересованите страни и обществото като цяло. Съгласно втората концепция (Б) организационният успех зависи от различните видове капитали (финансов, производствен,

⁸⁰Стоянов, А. (2019). Генезис и особености на концепцията за интегрирана отчетност. Корелационна зависимост между интегрираното отчитане и модела COSO. ИДЕС, бр. 3, година XXIII, <https://www.ides.bg/media/1689/3-2019-atanas-stoyanov.pdf>

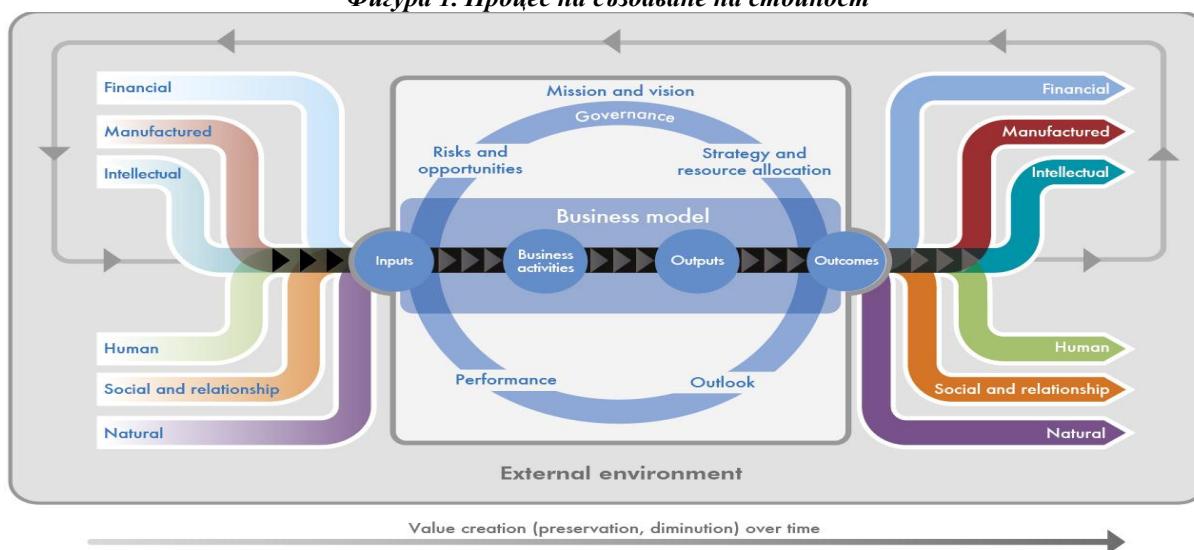
⁸¹Вейсел, А. (2018). Одиторски ангажименти за изразяване на сигурност относно интегрирани отчети. ИК „АТЛ-50“, С., ISBN 978-619-7191-29-6, с. 27.

⁸²https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2015/03/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK.docx_en-US_ru-RU.pdf, с. 12-15.

⁸³Курочкина, И.П., Ю.В. Новожилова (2016). Оформируемые интегрированной отчетности с позиции устойчиво функционирующего бизнеса. Социальные и гуманитарные знания, 2(2), с. 91.

интелектуален, човешки, социално-репутационен и природен), с помощта на които се създава стойността. Третата концепция (В) илюстрира как компанията създава стойност в течение на дълъг период, отчитайки влиянието на външни и вътрешни фактори на основата на нейния бизнес модел, който се явява ядрото на организацията. Бизнес моделът илюстрира как ресурсите (отделните видове капитали) се преобразуват в продукти (стоки, услуги, странични продукти, отпадни продукти), които са резултатът от стопанската дейност. Той схематично онагледява и описва начина, по който бизнес организацията заработва пари, чрез ясно определяне на нейното място във веригата за създаване на ценности. С други думи, бизнес моделът показва как предприятието позиционира продуктите си на конкурентния пазар и как, на база на това, то участва във верига за създаване на ценности⁸⁴. По отношение на подходите за представянето на бизнес модела в отчетността, интерес представлява предложението на Н.В. Малиновская⁸⁵, според която е необходимо да се даде описание на: организацията, бизнес стратегията, веригата на стойността, финансовата резултатност, процеса на създаване на стойност. Бизнес моделът на компанията според други руски изследователи⁸⁶ трябва да показва на всички заинтересовани страни какви продукти са необходими на потребителите, как компанията ги произвежда, какви ключови ресурси въвлеча и какви са ключовите бизнес процеси, необходими за създаването на потребителска ценност. Процесът на създаване на стойност може да се представи на следващата фигура.

Фигура 1. Процес на създаване на стойност

Източник: https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2015/03/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK.docx_en-US_ru-RU.pdf, с. 16.

По аналогия с финансовата отчетност, интегрираната отчетност също е изградена на базата на определени принципи, които са:

- ✓ Стратегически фокус и ориентация към бъдещето (Strategic focus and future orientation). Интегрираният отчет трябва да представи стратегията на организацията и как тя се използва за създаването на стойност в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен период.
- ✓ Съгласуваност между информацията (Connectivity of information). Трябва да има съгласуваност между: елементите на отчета (организационен преглед и външна среда (Organizational overview and external environment), управление (Governance), бизнес модел (Business model), риск и възможности

⁸⁴Шойлева, К., К. Григорова (2012). Изграждане на план, стратегия и бизнес модел на организация от гледна точка на бизнес архитектура. Научни трудове на Русенски университет, том 511 серия 6.1, с.88.

⁸⁵Малиновская, Н.В. (2016). Интегрированная отчетность: теория, методология и практика, диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук, Москва, с. 91, <https://www.disserscat.com/content/integrirrovannaya-otchetnost-teoriya-metodologiya-i-praktika>

⁸⁶Нехода, Е.В., Редчикова Н.А., Тюленева Н.А. (2018). Бизнес-модели компаний: от прибыли к устойчивому развитию и созданию ценности. Управленец, 9(4), с.11. DOI:10.29141/2218-5003-2018-9-4-2.

(Risks and opportunities), стратегия и разпределение на ресурси (Strategy and resource allocation), изпълнение (Performance), перспектива (Outlook), база за изготвяне и представяне (Basis of preparation and presentation).

- ✓ Взаимоотношения със заинтересованите лица (Stakeholder relationships). Интегрираният отчет трябва да включва информация за естеството и качеството на взаимоотношенията с ключови заинтересовани лица, включително по какъв начин организацията разбира, отчита и отговора на техните легитимни нужди и интереси.
- ✓ Същественост (Materiality). Трябва да се оповестява съществена информация, която има значение за способността на предприятието да създава стойност.
- ✓ Сбитост (Conciseness). Отчетът трябва да включва значителна информация за разбиране на организационната стратегия, управлението и изпълнението, като се изключва несъществената информация.
- ✓ Надеждност и пълнота (Reliability and completeness). Трябва да се представят всички съществени въпроси, положителни и отрицателни, по балансиран начин, като се изключва несъществената информация.
- ✓ Последователност и сравнимост (Consistency and comparability). Информацията трябва да е последователна и да позволява сравняване с други организации.

3. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Интегрираната отчетност повишава инвестиционната привлекателност и конкурентоспособност на бизнес модела и влияе положително върху капитализацията му. Тя позволява на предприятията да покажат как създават стойност чрез ефективното използване на всички видове капитали (финансов, производствен, интелектуален, човешки, социално-репутационен и природен), която да обезпечи устойчивото им развитие. Интегрираната отчетност е холистичен подход към изготвянето и представянето на корпоративната отчетност. Във фундамента ѝ е концепцията за интегрирано мислене, което предполага взаимовръзка между няколко вида отчетност: финансова, управленска, екологична и социална. Характеризира се с обща ориентация към компресия, стратегически фокус и очертаване на бъдещи перспективи.

ЛИТЕРАТУРА

- Вейсел, А. (2018). Одиторски ангажименти за изразяване на сигурност относно интегрирани отчети. ИК „АТЛ-50“, С., ISBN 978-619-7191-29-6.
- Глушко, Д.А. (2018). Тенденции развития и внедрения интегрированной отчетности Российской Федерации. Международный бухгалтерский учет, 21(1), с. 45-51.
- Кондрашова, О.Р. (2018). Интегрированная отчетность в системе управленческого учета. Международный бухгалтерский учет, 21(1), с. 17-29, <https://cyberleninka.ru/article/n/integrirovannaya-otchetnost-v-sisteme-upravlencheskogo-ucheta/viewer>
- Курочкина, И.П., & Новожилова, Ю.В. (2016). Оформировании интегрированной отчетности с позиции устойчиво функционирующего бизнеса. Социальные и гуманитарные знания, 2(2), с. 91.
- Малиновская, Н.В. (2016). Интегрированная отчетность: теория, методология и практика, диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук, Москва, с. 91, <https://www.dissercat.com/content/integrirovannaya-otchetnost-teoriya-metodologiya-i-praktika>
- Малиновская, Н.В., & Малиновский, М.Д. (2018). Международные тенденции развития интегрированной отчетности. Международный бухгалтерский учет, т. 21(3), с. 332-343.
- Нехода, Е.В., Редчикова, Н.А., & Тюленева, Н.А. (2018). Бизнес-модели компаний: от прибыли к устойчивому развитию и созданию ценности. Управленец, 9(4), с.11. DOI:10.29141/2218-5003-2018-9-4-2.
- Стоянов, А. (2019). Генезис и особенности на концепцията за интегрирана отчетност. Корелационна зависимост между интегрираното отчитане и модела COSO. ИДЕС, бр. 3, година XXIII, <https://www.ides.bg/media/1689/3-2019-atanas-stoyanov.pdf>
- Шевелев, А.Е., & Андреева, О.М. (2018). Интегрированный отчет как инструмент повышения корпоративной прозрачности строительной организации. Вестник ЮУрГУ, 12(1), с. 116-124, DOI:10.14529/em180114.
- Шойлекова, К., & Григорова, К. (2012). Изграждане на план, стратегия и бизнес модел на организация от гледна точка на бизнес архитектура. Научни трудове на Русенски университет, том 511 серия б.1, с. 88.

https://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2015/03/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK.docx_en-US_ru-RU.pdf